

**Republica Moldova
Ministerul Economiei**

**AL DOILEA PROIECT PENTRU AMELIORAREA COMPETITIVITĂȚII
PAC-II**

Cadrul Managementului de Mediu

REZUMAT

(pentru detalii a se consulta versiunea originală în limba engleză)

**Elaborat de
Unitatea de Implementare a Proiectului**

piu@mec.gov.md

**Chisinau
07 martie, 2014**

Cadrul Managementului de Mediu (CMM)

Pentru a aborda impacturi potențiale negative, Unitatea de Implementare a Proiectului (UIP) a elaborat Cadrul Managementului de Mediu care conține cerințele naționale și ale Băncii Mondiale privind Evaluarea Impactului asupra Mediului (EIM) (Environmental Impact Assessment (EIA)) pentru activitățile Proiectului de Ameliorare a Competitivității și subproiectele care vor fi finanțate.

Acest document reflectă următoarele reguli și proceduri de mediu: îndrumări cu privire la evaluarea de mediu a subproiectelor, pregătirea Planului de management de mediu; fișele de control de mediu pentru diferite categorii de subproiecte; măsurile posibile de atenuare pentru diferite activități; cerințele de monitorizare și supraveghere a implementării Planului de management de mediu ș.a.

Cuprins (original)

Acronyms	5
Executive Summary	6
1. Environmental Assessment Policies, Rules and Procedures	9
1.1 National Environmental Assessment Regulatory Framework.....	9
1.1.1 Environmental legal framework.....	9
1.1.2 International conventions ratified by RM	13
1.1.3 Environmental Impact Assessment by-laws	13
1.1.4 Environmental Impact Assessment Procedure.....	14
1.2 Country's Environmental Management Institutional System.....	21
1.2.1 Central Public Authorities.....	21
1.2.2 Local Public Authorities.....	23
1.3 World Bank Environmental Assessment Policy, Rules and Procedure.....	23
1.3.1 World Bank's Safeguard Policies and their relevance to project.....	23
1.3.2 World Bank Screening Categories and Environmental Assessment Procedures.....	25
1.3.3 Public Consultation and Disclosure	28
1.3.4 Implementation.....	30
2. Project Description.....	31
3. Analysis of Potential Environmental Impacts.....	33
3.1 Potential Environmental Impacts of Matching Grants	33
3.2 Potential Environmental Impacts of Sub-loans	33
3.2.1 Important Environmental Components	33
3.2.2 Analysis of Potential Environmental Impacts from different types of sub-projects.....	34
3.2.3 Positive Environmental Impacts.....	35
3.2.4 Negative Environmental Impacts	37
3.2.5 Cumulative Environmental Impacts.....	38
3.2.6 Residual Environmental Impacts	38
4. Environmental Guidelines.....	40
4.1 Purpose of Environmental Guidelines	40
4.2 Content of Environmental Guidelines	40
4.3 Matching Grants Screening Procedure and Recommendations for Improving Environmental Performances	41
4.4 Rules and Procedures for Environmental Screening of Sub-projects.....	42
4.4.1 Introductory notes	42
4.4.2 Types of sub-projects that will be not supported by the CEP-II	44
4.4.3 Environmental Impact Assessment of Category B of sub-projects.....	45
4.4.4 Impacts Prevention/Mitigation.....	45
4.4.5 Steps to be followed while performing EIA of sub-projects.....	46
4.5 Environmental Monitoring and Reporting.....	52
4.6 Sub-projects' Environmental Impact Assessment Disclosure and Consultation.....	52
5. Pest Management Issues	54
5.1 Principles of the Integrated Pest Management	54
5.2 Alternatives to Pesticide Application	55

5.3	Pesticide Application.....	55
5.4	Pesticide Handling and Storage.....	56
5.5	Pest Management Plan.....	56
6.	Institutional Arrangements for the EMF implementation.....	58
6.1	General Remarks	58
6.2	Credit Line Directorate.....	60
6.3	Commercial Banks	61
6.4	Project Implementation Unit	61
7.	Training and Capacity Building.....	63
7.1	Training for PIU and PFIs	63
7.2	Capacity building activities for Small&Medium Enterprise Development Agencies.....	64
8.	EMF Monitoring	65
9.	Budget	66
10.	Environmental Management Framework’s Disclosure and Consultation	68
	Annexes	69
Annex A.	Environmental Screening Checklist	70
Annex B.	Content of the Environmental Management Plan.....	82
Annex C.	Environmental Screening Checklist for existing facilities	86
Annex D.	Environmental Audit Protocol for existing facilities.....	89
Annex E.	Impacts, Causes, Consequences and Mitigation measures for sub-projects in Agricultural Production Sector.....	91
Annex F.	Impacts, Causes, Consequences and Mitigation measures for sub-projects in Agro-processing & Food production Sectors.....	116
Annex G.	Impacts, Causes, Consequences and Mitigation measures for Contraction activities & sub-projects in Manufacturing Sector.....	139
Annex H.	Recommended Structure of a Pest Management Plan.....	173
Annex I.	Reference Documents for World Bank Operational Policies (OP) and Bank Procedures (BP).....	175
Annex J.	Report on Consultation on the Draft EMF with Interested Parties.....	177

Cuprins original (traducere)

Acronime	5
Rezumat	6
1. Politicile, regulile și procedurile privind evaluarea mediului.....	9
1.1 Cadrul de reglementare pentru evaluarea națională de mediu	9
1.1.1 Cadrul juridic privind protecția mediului	9
1.1.2 Convențiile internaționale ratificate de RM	13
1.1.3 Reglementările privind evaluarea impactului asupra mediului.....	13
1.1.4 Procedura de evaluare a impactului asupra mediului	14
1.2 Sistemul instituțional de management al mediului din RM.....	21
1.2.1 Autoritățile publice centrale	21
1.2.2 Autoritățile publice locale	23
1.3 Politica, regulile și procedura Băncii Mondiale privind evaluarea mediului	23
1.3.1 Politicile de salvagardare ale Băncii Mondiale și relevanța lor pentru proiect	23
1.3.2 Categoriile de control ale Băncii Mondiale și procedurile de evaluare a mediului	25
1.3.3 Consultările publice și informarea	28
1.3.4 Implementarea	30
2. Descrierea proiectului	31
3. Analiza impacturilor potențiale asupra mediului	33
3.1 Impacturile potențiale asupra mediului ale granturilor de cofinanțare	33
3.2 Impacturile potențiale asupra mediului ale sub-împrumuturilor	33
3.2.1 Componentele de mediu importante	33
3.2.2 Analiza impacturilor potențiale asupra mediului ale diferitor tipuri de sub-proiecte	34
3.2.3 Impacturile pozitive asupra mediului	35
3.2.4 Impacturile negative asupra mediului	37
3.2.5 Impacturile cumulative asupra mediului	38
3.2.6 Impacturile reziduale asupra mediului	38
4. Îndrumările de mediu	40
4.1 Scopul îndrumărilor privind mediul	40
4.2 Conținutul îndrumărilor privind mediul	40
4.3 Procedura de control al granturilor de cofinanțare și recomandări pentru îmbunătățirea performanțelor de mediu	41
4.4 Regulile și procedurile pentru controlul de mediu al sub-proiectelor	42
4.4.1 Note introductive	42
4.4.2 Tipurile de sub-proiecte care nu vor fi finanțate de CEP-II	44
4.4.3 Evaluarea impactului asupra mediului a sub-proiectelor din categoria B	45
4.4.4 Prevenirea/atenuarea impacturilor	45
4.4.5 Pașii care trebuie de urmat în timpul efectuării EIM a sub-proiectelor	46
4.5 Monitorizarea mediului și raportarea privind starea mediului	52
4.6 Informarea și consultarea cu privire la evaluarea impactului asupra mediului a sub-proiectelor	52
5. Combaterea dăunătorilor	54

5.1	Principiile combaterii integrate a dăunătorilor	54
5.2	Alternativele la aplicarea pesticidelor	55
5.3	Aplicarea pesticidelor	55
5.4	Manipularea și depozitarea pesticidelor	56
5.5	Planul de combatere a dăunătorilor	56
6.	Aranjamentele instituționale pentru implementarea CMM	58
6.1	Observații generale	58
6.2	Directoratul liniei de credit.....	60
6.3	Băncile comerciale	61
6.4	Unitatea de implementare a proiectului.....	61
7.	Instruirea și consolidarea capacităților	63
7.1	Instruirea pentru UIP și IFP	63
7.2	Activități de consolidare a capacităților pentru agențiile de dezvoltare a întreprinderilor mici și mijlocii 64	
8.	Monitorizarea CMM	65
9.	Bugetul	66
10.	Informarea și consultarea cu privire la cadrul managementului de mediu	68
Anexe	69
Anexa A.	Fișa de verificare de mediu	70
Anexa B.	Conținutul Planului de management de mediu	82
Anexa C.	Fișa de verificare de mediu al obiectivelor existente	86
Anexa D.	Protocolul de audit de mediu al obiectivelor existente	89
Anexa E.	Impacturile, cauzele, consecințele și măsurile de atenuare pentru sub-proiectele din sectorul de producție agricolă	91
Anexa F.	Impacturile, cauzele, consecințele și măsurile de atenuare pentru sub-proiectele din sectorul de prelucrare a produselor agricole și sectorul producției alimentare	116
Anexa G.	Impacturile, cauzele, consecințele și măsurile de atenuare pentru activitățile contractate și sub-proiectele în sectorul de producție	139
Anexa H.	Structura recomandată a Planului de combatere a dăunătorilor.....	173
Anexa I.	Documentele de referință pentru politicile operaționale (OP) și procedurile bancare (BP) ale Băncii Mondiale.....	175
Anexa J.	Raport privind consultările asupra proiectului CMM cu părțile interesate	177

Rezumat

1. **Obiectivul proiectului.** Obiectivul de dezvoltare al proiectului este de a contribui la creșterea competitivității întreprinderilor moldovenești, în special a întreprinderilor mici și mijlocii, prin sporirea legăturilor lor cu piețele, îmbunătățirea capacității lor de a accesa finanțe pe termen mediu și lung, precum și ameliorarea mediului propice pentru afaceri.

2. **Descrierea proiectului.** Proiectul este format din trei componente:

(I) Componenta „*Reforma de reglementare*”. Organele și instituțiile de stat din Republica Moldova vor beneficia de mecanisme care îmbunătățesc implementarea reformelor pentru ameliorarea mediului propice pentru afaceri. Aceste mecanisme vor îmbunătăți responsabilitatea și monitorizarea strategiilor de reformă pe care le-a adoptat Guvernul RM - inclusiv foaia de parcurs pentru afaceri, Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei de reformă de reglementare, Strategia de competitivitate și alte strategii, după caz, pe întreaga durată a proiectului. Instituțiile selectate vor beneficia direct de asistență pentru implementarea reformelor prioritare;

(II) Componenta „*Dezvoltarea IMM*”. Organizația pentru dezvoltarea întreprinderilor mici și mijlocii (ODIMM) și Organizația de atragere a investițiilor și promovare a exportului din Moldova (OAIPEM), vor beneficia direct de activități pentru îmbunătățirea mecanismelor de direcționare, elaborare și livrare și a capacității de a implementa programe pentru facilitarea dezvoltării IMM și a exporturilor. Proiectul se va axa pe rolurile care trebuie să le aibă aceste instituții publice în calitate de furnizori de bunuri publice, cu scopul de a depăși eșecurile pieței. Proiectul se va axa, de asemenea, pe activități care vor asigura durabilitatea acestor beneficii după finalizarea proiectului, după cum este descris în secțiunea de mai jos privind durabilitatea. Este preconizată participarea directă a 280 de întreprinderi la mecanismul granturilor de cofinanțare, iar fiecare întreprindere va beneficia de cel puțin două servicii de dezvoltare a afacerilor pentru a implementa un proiect de ameliorare a afacerii;

(III) Componenta „*Accesul la finanțe*”. Întreprinderile private orientate spre export din Republica Moldova, eligibile pentru finanțare, vor beneficia direct de fonduri direcționate prin intermediarii financiari participanți (IFP), în cadrul liniei de credit (LC). În aceeași ordine de idei, băncile moldovenești, eligibile pentru a participa în calitate de IFP, vor beneficia direct de acces la fonduri pe termen mediu și lung în cadrul LC și de asistență tehnică pentru a perfecționa metodologiile de creditare pentru finanțarea IMM.

3. **Amplasarea.** Granturile de cofinanțare și sub-proiectele care urmează a fi finanțate în cadrul proiectului vor fi identificate și analizate pe parcursul etapei de implementare și vor fi implementate pe întreg teritoriul țării pe baza cererii pentru activitățile propuse.

4. **Categoria proiectului.** În conformitate cu politicile și procedurile de salvagardare ale Băncii, inclusiv OP/BP/GP 4.01 „*Evaluarea de mediu*”, proiectul se referă la categoria IF a Băncii, care se aplică tuturor proiectelor propuse, ce implică investiții ale fondurilor Băncii printr-un intermediar financiar participant (IF), care urmează a fi utilizat pentru sub-proiecte de evaluare a impactului asupra mediului și care nu poate fi determinată în timpul evaluării proiectului Băncii Mondiale. Pentru operațiunile IF, Banca solicită ca IF să analizeze fiecare sub-proiect propus și să se asigure că beneficiarii sub-proiectelor vor efectua o EM adecvată. Înainte de aprobarea unui

sub-proiect, IF verifică (prin personalul propriu, experții externi sau instituțiile și organele publice existente), dacă sub-proiectul îndeplinește cerințele de mediu stabilite de legislația națională în vigoare și se conformează politicii OP/BP/GP 4.01 a Băncii. Pentru astfel de proiecte, este necesară elaborarea unui „*Cadru al managementului de mediu*” (CMM), care ar stipula toate normele și procedurile pentru EM a sub-proiectelor.

5. *Impacturi potențiale asupra mediului.* Proiectul ar putea finanța diferite tipuri de granturi de cofinanțare și sub-proiecte, inclusiv în domeniul producției industriale și agricole și în domeniul prelucrării produselor agricole, care ar putea provoca unele impacturi sociale și de mediu, ce ar putea fi rezumate după cum urmează: (a) producția agricolă: eroziunea solului, pierderea capacității de producție a solului, compactarea solului, poluarea solului, poluarea apelor de suprafață și subterane, riscurile de sănătate și de mediu asociate cu utilizarea produselor agrochimice, pierderea biodiversității etc.; (b) prelucrarea produselor agricole: contribuția la poluarea apelor de suprafață, generarea deșeurilor, mirosurile etc.; (c) industria prelucrătoare: poluarea aerului, apele uzate, generarea deșeurilor periculoase și a deșeurilor solide, securitatea muncii; (d) construcția: poluarea solului și a aerului; impacturi acustice, estetice, etc. Per ansamblu, toate aceste impacturi vor fi specifice amplasării obiectivelor respective și temporare în cea mai mare parte și pot fi ușor atenuate prin bunele practici de elaborare și implementare a proiectelor. Toate granturile și sub-proiectele care urmează a fi finanțate în cadrul proiectului vor fi analizate la etapa inițială a EM și, în cazul în care unele din ele ar putea cauza impacturi semnificative și pentru ele va fi necesară o EIM completă (proiectele din categoria A), astfel de sub-proiecte nu vor fi finanțate în cadrul proiectului. De asemenea, sub-proiectele situate în arii protejate, habitate critice sau zone sensibile din punct de vedere cultural sau social, împreună cu sub-proiectele care ar putea avea impacturi asupra căilor navigabile internaționale vor fi excluse din finanțarea în cadrul proiectului. Majoritatea sub-proiectelor vor fi proiecte din categoria B, pentru care va fi necesară o evaluare de mediu simplă și/sau un Plan de management de mediu simplu. De asemenea, se anticipează că multe granturi și sub-proiecte vor avea impacturi nesemnificative asupra mediului și se vor situa în categoria C de proiecte, pentru care ar fi necesară doar procedura de „due diligence” de mediu.

6. *Impacturi sociale potențiale.* Proiectul va genera un număr mare de impacturi pozitive directe și indirecte. Impacturile pozitive directe vor fi generate de cantitatea sporită a producției, produselor și bunurilor, care ar rezulta în crearea locurilor de muncă noi și, respectiv, multiplicarea oportunităților de angajare și sporirea veniturilor. Impacturile pozitive indirecte se vor referi la ameliorarea generală a mediului de afaceri, creșterea exporturilor și poziția stabilă a întreprinderilor pe piața internă, introducerea tehnologiilor și tehnicilor avansate, crearea unor noi oportunități de acces la piețele externe, ameliorarea competitivității producției și a produselor naționale, contribuția la reducerea sărăciei și siguranța alimentară, precum și îmbunătățirea condițiilor socio-economice din țară.

7. *Declanșarea OP ale BM.* Deoarece activitățile proiectului ar putea genera anumite impacturi sociale și de mediu, ele declanșează OP 4.01 a BM. Proiectul, de asemenea, ar putea declanșa OP 4.09 cu privire la *combaterea dăunătorilor*, deoarece activitățile agricole auxiliare ar putea necesita utilizarea sporită a produselor agrochimice. În același timp, așa cum toate activitățile propuse urmează a fi implementate în interiorul hotarelor terenurilor agricole existente, proiectul nu va avea impacturi asupra naturii sălbatice și a habitatelor naturale și, prin urmare, nu va fi declanșată OP/BP 4.04 cu privire la *habitatele naturale*. De asemenea, se anticipează că nu va exista nici un impact asupra resurselor culturale fizice, și, prin urmare, nu va fi declanșată OP/BP 4.11 cu privire la *resursele culturale fizice*. CMM prevede, de asemenea, că întreprinderile private vor fi eligibile să devină beneficiari de proiecte, cu condiția că acestea nu au achiziționat și/sau nu vor achiziționa terenuri pentru necesitățile sau activitățile care urmează a fi finanțate din veniturile proiectului, printr-un proces care a implicat și/sau va implica exproprierea

sprijinită în mod oficial. În plus, fondurile proiectului nu vor fi alocate nici pentru sub-împrumuturile utilizate pentru investiții într-o afacere, care ar necesita strămutarea involuntară a ocupanților sau a operatorilor economici existenți, care utilizează orice parcelă de teren, indiferent de titlul de proprietate actual, pierderea sau deteriorarea bunurilor, inclusiv a culturilor în curs, chioșcurilor, gardurilor și altor bunuri. Manualul operațional al proiectului va defini o procedură de control care va fi urmată de către IFP, iar Agenția de Implementare a Proiectului (AIP) va monitoriza îndeaproape procedura de control, cu sprijinul echipei speciale a Băncii. Având în vedere aceste restricții, proiectul nu declanșează OP/BP 4.12 cu privire la *strămutarea involuntară*.

8. **Cadrul Managementului de Mediu (CMM).** În scopul soluționării problemelor legate de politica de salvagardare, împrumutul a actualizat Cadrul managementului de mediu (CMM) elaborat pentru proiectul CEP I. CMM prezintă procedura de evaluare de mediu, inclusiv criteriile și responsabilitățile pentru controlul de mediu și evaluarea granturilor de cofinanțare și a sub-proiectelor, elaborarea planurilor de management de mediu (PMM), implementarea și monitorizarea PMM. Documentul include, de asemenea, orientările de mediu pentru diferite tipuri de sub-proiecte propuse, care oferă o analiză a impacturilor potențiale și măsurile generice de atenuare care urmează a fi întreprinse pentru sub-proiectele din sectoarele de producție agricolă, de prelucrare a produselor agricole și industria prelucrătoare în toate etapele, de la identificare și selecție, până la etapele de elaborare și implementare, monitorizarea și evaluarea rezultatelor. În plus, CMM oferă un format pentru planul de monitorizare, care include indicatori de monitorizare, un grafic de activități, metode și responsabilitățile instituționale. În cele din urmă, CMM include o secțiune care descrie măsurile care vor fi utilizate pentru a asigura conformitatea cu legislația națională și cerințele Băncii Mondiale cu privire la achiziționarea și utilizarea pesticidelor, precum și măsurile de promovare a abordărilor combaterii integrate a dăunătorilor (CID) și practicile de manipulare și evacuare a pesticidelor în condiții de siguranță în vederea reducerii riscului lor pentru oameni și pentru mediu.

4. Îndrumările de mediu

4.3 Procedura de control al granturilor de cofinanțare și recomandări pentru îmbunătățirea performanțelor de mediu

Conform celor descrise anterior, a doua componentă a proiectului va oferi suport pentru o serie de activități de *Asistență Tehnică* (AT) și consultanță care ar putea, în mod indirect, genera un impact social și de mediu în timpul implementării și fazelor operaționale. La elaborarea planurilor de afaceri, crearea noilor produse sau îmbunătățirea proceselor de producție, acest fapt poate genera unele efecte legate de poluarea aerului și apei, generarea de deșeuri, forța de muncă și riscurile pentru sănătate, etc. În baza acestui fapt, AIP (ODIMM și OAIPEM), împreună cu specialistul de mediu al UIP vor efectua controlul preliminar al granturilor de cofinanțare și vor identifica acele granturi care ar putea necesita o EIM și/sau un PEM simplu. Procesul de control va permite, de asemenea, ca aceste instituții să efectueze nu doar o evaluare de mediu preliminară a granturilor de cofinanțare, dar și să identifice potențialele domenii pentru îmbunătățirea performanțelor de mediu ale activităților propuse, prin identificarea oportunităților pentru alternative pozitive și robuste de mediu și/sau sociale (de exemplu, eficiența energetică, reciclarea și reducerea generării de deșeuri, etc.).

Tabelul 9 de mai jos prezintă activitățile de AT propuse în conformitate cu a doua componentă a proiectului și criteriile acestora, precum și categoriile de control.

Tabelul 9. Activitățile de AT, criteriile și categoriile de control propuse

Activitatea de AT	Categoria B	Categoria C	Comentarii
Îmbunătățirea produselor și serviciilor existente		X	Proceduri de control de mediu pentru obiectivele existente, dacă este cazul
Crearea noilor produse și servicii de export	X		Ar putea genera o poluare a aerului și a apei, spori riscurile la locul de muncă și de sănătate, prezintă ineficiența energetică etc.
Îmbunătățirea proceselor de producere	X		Ar putea genera o poluare suplimentară a aerului și a apei, spori riscurile la locul de muncă și de sănătate, prezintă ineficiența energetică etc. Este necesar de aplicat procedurile de control de mediu pentru obiectivele existente/noi
Îmbunătățirea managementului afacerilor/businessului		X	nu este cazul
Îmbunătățirea imaginii de afaceri		X	nu este cazul
Identificarea noilor clienți și piețe		X	nu este cazul
Crearea și consolidarea parteneriatelor în cadrul lanțului de valori		X	nu este cazul
Studiul de piață		X	nu este cazul
Asistență din partea experților în marketing, precum și experților în industrie pentru ambalarea, etichetarea produselor, dezvoltarea produselor, etc.		X	nu este cazul
Certificare internațională în domeniul calității (de ex. ISO, HACCP)		X	nu este cazul
Redefinirea proceselor de afaceri pentru îmbunătățirea productivității	X		Ar putea genera o poluare suplimentară a aerului și a apei, spori riscurile la locul de

Activitatea de AT	Categoria B	Categoria C	Comentarii
			muncă și de sănătate, prezintă ineficiența energetică etc. Este necesar de aplicat procedurile de control de mediu pentru obiectivele existente/noi
Exportul produselor existente pe piețe noi, export pentru prima dată, comercializarea noilor produse în lanțurile de valori orientate pe export sau comercializarea către un client nou din lanțurile de valori orientate pe export		X	NU ESTE CAZUL

Chiar dacă activitățile de finanțare prin grant reflectate în categoria B, ca atare, nu vor genera nici un impact asupra mediului și social negativ, în cazul în care EIM se va efectua în mod corespunzător, indirect, acestea pot provoca anumite riscuri pentru mediu și sociale în timpul implementării proiectului. Dacă controlul preliminar al specialistului de mediu și consultarea cu comitetul tehnic al administratorului MGF (Mecanismul de granturi de cofinanțare) (care ar putea include participarea UIP, ODIMM și OAIPEM) ajunge la concluzia că o evaluare de mediu (EM) trebuie efectuată pentru granturile de cofinanțare, ODIMM, OAIPEM și specialistul de mediu UIP vor revizui TR pentru EM pentru a se asigura că aceștia sunt în conformitate cu politicile naționale și politicile de securitate ale BM. TR pentru studiul de EM necesită a fi puși la dispoziție pe pagina de internet a administratorului MGF sau a unuia dintre membrii comisiei tehnice (de ex. ODIMM sau OAIPEM - care urmează a fi numit în timpul implementării proiectului) și consultat, virtual, cu toți partenerii înainte de inițierea granturilor de cofinanțare.

Conform celor susmenționate, în timpul controlului granturilor, este necesar de a identifica oportunități pentru alternative pozitive și robuste de mediu și/sau sociale (*Tabelul 10*).

Tabelul 10. Tipurile de granturi și aspectele necesar de abordat

Tipurile de granturi	Aspectele de mediu
Crearea noilor produse și servicii de export	Aplicarea tehnologiilor de prevenire și control al poluării aerului/apei/solului de poluare, reducerea și reciclare deșeurilor, asigurarea sănătății și siguranței la locul de muncă, implementarea aspectelor de eficiență energetică, etc.
Îmbunătățirea proceselor de producere	Aplicarea tehnologiilor de prevenire și control al poluării aerului/apei/solului de poluare, reducerea și reciclare deșeurilor, asigurarea sănătății și siguranței la locul de muncă, sporirea eficienței energetice, etc.
Redefinirea proceselor de afaceri pentru îmbunătățirea productivității	Aplicarea tehnologiilor de prevenire și control al poluării aerului/apei/solului de poluare, reducerea și reciclare deșeurilor, asigurarea sănătății și siguranței la locul de muncă, sporirea eficienței energetice, etc.

Pentru toate tipurile de granturi (activități) propuse, legislația națională de mediu prevede respectarea reglementărilor în vigoare cu privire la: evaluarea impactului asupra mediului și a expertizei ecologice de stat, autorizația de construcție/reabilitare, autorizarea privind emisiile de poluanți de mediu, autorizația de utilizare a apei, permis de evacuare a deșeurilor, autorizarea siguranței tehnologice, etc. în funcție de activitățile specifice ale sub-proiectului.

4.4 Reguli și procedurile pentru controlul de mediu al sub-proiectelor

4.4.5 Pașii care trebuie de urmat în timpul efectuării EIM a sub-proiectelor

Pașii care trebuie de urmat în timpul efectuării procedurii EIM a sub-proiectelor, împreună cu responsabilitățile diferitor instituții implicate sunt prezentați în *Tabelul 12* de mai jos.

Controlul ar trebui efectuat la etapa inițială a selectării sub-proiectelor. În baza descrierii activităților propuse și impactului potențial al acestora asupra mediului, Instituția finanțatoare intermediară (IFI) va decide cărei categorii de proiect trebuie atribuită. În scopul evaluării impactului sub-proiectelor asupra mediului este necesar de utilizat liste speciale și modele-uri (vezi *Anexele A-D*). Aceste documente vor fi anexate la toate propunerile de sub-proiecte depuse (*Tabelul 13*).

Tabelul 13. Documentele pentru procedura de evaluare a impactului asupra mediului, pe categorii de sub-proiecte

Emitent	Documentele EIM	Activitățile și categoriile sub-proiectelor					
		Pentru obiective noi		Pentru obiective existente		Construcție/reabilitare	
		C	B	C	B	C	B
B	Lista de verificare pentru controlul de mediu <i>Partea 1</i> (Anexa A/Formularul 1)	X	X			X	X
IFP	Lista de verificare pentru controlul de mediu <i>Partea 2</i> (Anexa A/Formularul 1)	X	X			X	X
AIP	Lista de verificare pentru controlul de mediu <i>Partea 3</i> (Anexa A/Formularul 1)	X	X			X	X
AIP	Lista de verificare pentru controlul de mediu <i>Partea 4</i> (Anexa A/Formularul 1)		X				X
AIP	Lista de verificare pentru controlul inspecția în teren (Anexa A/Formularul 2)		X				X
B	Studiul „Evaluarea impactului asupra mediului” (Anexa A/Formularul 3)		X				X
B	Lista de verificare pentru controlul de mediu <i>Partea 1</i> (Anexa C/Formularul 1)			X	X		
IFP	Lista de verificare pentru controlul de mediu <i>Partea 2</i> (Anexa C/Formularul 1)			X	X		
AIP	Lista de verificare pentru controlul de mediu <i>Partea 3</i> (Anexa C/Formularul 1)			X	X		
B	Structura protocolului auditului de mediu (Anexa D)				X		
B	Planul de management de mediu (Anexa B/Formularele 1-2)		X				X
B	Planul de monitorizare a mediului (Anexa B/Formularul 3)		X				X
B	Planul de management de mediu, Lista de verificare pentru lucrări de construcție/reabilitare de proporții mici (Anexa A/Formularul 4)					X	X

Notă: B – beneficiar, sub-împrumutat; IFP – intermediar financiar participant; AIP – agenție de implementare a proiectului (ODIMM, MIEPO, DLC).

Tabelul 12. Pașii care trebuie de urmat în timpul efectuării EIM a sub-proiectelor PAC

Pași	Categoria A (sub-proiecte)	Categoria B (sub-proiecte)	Categoria C (sub-proiecte)
Pasul 1	1) Potențialul sub-împrumutat și reprezentanții IFP pregătesc un concept inițial de sub-proiect și îl prezintă la IFP. Notă: i) Sub-împrumutatul este responsabil pentru obținerea permiselor și a aprobărilor necesare care pot fi necesare pentru un anumit tip de activitate ce urmează a fi finanțată, și sunt emise de către autoritățile locale responsabile în aspectele de mediu. de asemenea, este necesar de remarcat faptul că în cazul de construcții noi sau reconstrucții substanțiale este necesară o autorizație de construcție ; ii) În acest moment sub-împrumutatul poate iniția discuții preliminare, dacă este cazul, cu autoritățile de mediu respective pentru a identifica cerințele pentru analiza mediului.		
Pasul 2	2) În cazul în care sub-proiectul obține aprobarea preliminară a IFP, sub-împrumutatul completează partea 1 din Fișa de control de mediu (Anexa A/Formularul 1)		
Pasul 3	3) IFP pe baza constatărilor evaluării impactului asupra mediului și procesului de definire a domeniului completează Partea 2 a Fișa de control de mediu (Anexa A/Formularul 1)		
Pasul 4	4) AIP, în baza pe listei de verificare a impactului asupra mediului, după consultarea specialistului de mediu al UIP, la necesitate, determină categoria de mediu și vine cu o concluzie privind necesitatea efectuării unei EIM și informează sub-contractorul privind faptul că un asemenea sub-proiect nu poate fi susținut.	4) AIP, în baza pe listei de verificare a impactului asupra mediului, după consultarea specialistului de mediu al UIP, la necesitate, determină categoria de mediu care este "B" și vine cu o concluzie privind necesitatea efectuării unei EIM – o evaluare a EIM și PMM și /sau parțial EIM, sau a listei de verificare a PMM, inclusiv sau nu a unei evaluări a unei locații de mediu este necesară, sau aplicarea procedurii de control al mediului pentru "obiectivele existente", și informează sub-împrumutatul	4) AIP, în baza pe listei de verificare a impactului asupra mediului, după consultarea specialistului de mediu al UIP, la necesitate, determină categoria de mediu care este "C" și aprobă finanțarea și informează sub-împrumutatul(sub-contractorul)
Pasul 5	NU ESTE CAZUL	5) În cazul în care un sub-proiect necesită o EIM și PMM și/sau evaluarea unei locații de mediu, IFP AIP și /sau specialistul de mediu al UIP organizează o vizită de studiu în teren și completează Fișa de verificare a unei vizite de studiu în teren (Anexa A/Formular 2)	NU ESTE CAZUL
Pasul 6	6) AIP după consultarea specialistului de mediu al UIP, la necesitate, completează partea 3 a Fișei de verificare a impactului asupra mediului (Anexa A/Formularul 1)		
Pasul 7	NU ESTE CAZUL	7.1) în cazul în care solicitantul dorește să continue, va pregăti aranjamentele pentru	NU ESTE CAZUL

Pași	Categorია A (sub-proiecte)	Categorია B (sub-proiecte)	Categorია C (sub-proiecte)
		<p>elaborarea unei evaluări a impactului asupra mediului la nivelul solicitat și un plan de management de mediu;</p> <p>7.2) În acest sens IFP / AIP asigură sub-împrumutatului termenii de referință pentru pregătirea studiului EIM (Anexa A / Formularul 3).</p> <p>7.3) La cererea sub-împrumutatului, o instituție autorizată va pregăti o evaluare a impactului asupra mediului / analiza a mediului și Planul de management de mediu</p> <p>Note:</p> <p>i) Categoria B de sub-proiecte, care sunt enumerate în Instrucțiunea cu privire la ordinul de organizare și desfășurare a expertizei ecologice de stat, care presupune construcții noi, modernizarea tehnologică semnificativă, aplicarea de noi tehnologii, schimbarea modelelor de utilizare a terenurilor "unele evaluări de mediu" va fi obiectul expertizei ecologice de stat;</p> <p>ii) În cazul activităților de construcție și de reconstrucție de mici dimensiuni, se recomandă să se aplice o Fișă de verificare generică a unui Plan de management de mediu, propus de Banca Mondială pentru a aborda impactul potențial asupra mediului, acest document este prevăzut în anexa A / Formularul 4;</p> <p>iii) Conținutul și descrierea Planului de management de mediu sunt prezentate în Anexa B/Formularul 1(Părțile 1-2)</p> <p>iv) Formatul Planului de management de mediu sunt prezentate în Anexa B/Formularul 2</p> <p>v) Formatul Planului de monitorizare a impactului asupra mediului este prezentat în Anexa B/Formularul 3;</p> <p>vi) Măsurile de diminuare a impactului care pot fi generate de către sub-proiectele din sectoarele de producție în agricultură, de procesare și fabricare a produselor agricole sunt prezentate în Anexele E, F, și G, respectiv.</p>	
Pasul 8	NU ESTE CAZUL	8.1) Sub-împrumutatului pregătește și prezintă la IFP / AIP Raportul de evaluare a impactului asupra mediului și PMM și/sau Lista de verificare a PMM , împreună cu alte documente necesare pentru aprobare în domeniul mediului, precum și alte	NU ESTE CAZUL

Pași	Categorია A (sub-proiecte)	Categorია B (sub-proiecte)	Categorია C (sub-proiecte)
		<p>documente relevante la cererea IFP / AIP, la necesitate; 8.2) IFP / AIP revizuieste documentația prezentată și completează <i>partea 4 a Listei de verificare a evaluării impactului asupra mediului (Anexa A/Formularul 1)</i></p> <p>Notes:</p> <p>i) IFP / AIP poate sugera unele revizuiiri și/sau clarificări (pe care solicitantul este obligat să le furnizeze la cererea IFP), Planul de management de mediu și toate autorizațiile necesare (solicitantul este responsabil pentru obținerea permiselor necesare, avizelor și aprobărilor, ce pot fi solicitate de către alte autorități locale)</p> <p>ii) IFP / AIP poate returna documentele EIM în cazul în care acestea nu corespund cerințelor specificate</p>	
Pasul 9	NU ESTE CAZUL	<p>9) După realizarea EIM și declararea publică a EIM este pregătită, sub-împrumutatul organizează prezentarea și consultarea publicului în acest sens, care implică ONG-uri, reprezentanți ai comunității, grupurile afectate, etc. și înregistrează contribuțiile publicului în procesul-verbal oficial, înregistrează participanții, precum și problemele adresate despre EIM, și activitățile recomandate întru abordarea preocupărilor partenerilor.</p> <p>Notă: În cazul sub-proiectelor de mici dimensiuni, care necesită doar o listă de verificare a PMM, sub-împrumutatul va organiza prezentarea lor fără consultare publică specială.</p>	NU ESTE CAZUL
Pasul 10	NU ESTE CAZUL	<p>10.1) După consultare, sub-împrumutatul include recomandările primite, precum și cele primite în timpul revizuirii și clarificărilor de către alte autorități publice la documentația de elaborare tehnică a sub-proiectului (și Planul de management de mediu) și îl prezintă pentru efectuarea <i>expertizei ecologice de stat</i>.</p> <p>Notă: Categorია B de subproiecte care solicită doar lista de verificare a PMM nu vor fi prezentate pentru EES.</p> <p>10.2) La necesitate, sub-împrumutatul va obține, de asemenea, de la Inspectoratul Ecologic de Stat Autorizații (permisele) finale cu privire la utilizarea</p>	NU ESTE CAZUL

Pași	Categoría A (sub-proiecte)	Categoría B (sub-proiecte)	Categoría C (sub-proiecte)
		<p>resurselor naturale, care se eliberează în baza permiselor obținute de la instituțiile centrale responsabile de gestionarea acestor resurse (Agenția de Stat "Apele Moldovei", Agenția de Stat pentru Geologie, etc.), și autorizația (permisul) privind emisia de poluanți în baza autorizației nou-înființate prin IES pentru această activitate (de exemplu, extinderea obiectivelor industriale, etc.) maximele admisibile a emisiilor în mediu (de ex., limitele de concentrație a poluanților "în efluenții de ape uzate și a emisiilor în aer).</p>	
Pasul 11		<p>11.1) Sub-împrumutul prezintă setul complet de documente pentru evaluare a impactului asupra mediului către AIP pentru examinare și decizie pentru finanțare.</p> <p>11.2) AIP informează, în scris, sub-împrumutul cu privire la aprobarea sau refuzul finanțării.</p> <p>Notă: Documentația EIM pentru primele două categorii B a sub-proiectelor din partea fiecărei IFP vor fi supuse unei revizuirii și aprobări preliminare de către UIP și Banca Mondială</p>	

Anexe

- Anexa A.** Fișa de verificare de mediu
- Anexa B.** Conținutul Planului Managementului de Mediu
- Anexa C.** Fișa de verificare de mediu pentru activitățile existente
- Anexa D.** Protocolul de Audit de Mediu pentru activitățile existente
- Anexa I.** Documentele de referință privind Politicile Operaționale ale BM (OP) și Procedurile de Bancă (BP)

PROIECT

FIȘA DE VERIFICARE DE MEDIU

Partea 1.1

(se completează de sub-împrumutat pentru toate categoriile)

1. Denumirea sub-proiectului:

2. Descrierea scurtă a Sub-proiectului care include: domeniul proiectului, costul proiectului, dimensiunile fizice, suprafața de întindere, așezarea, forma de proprietate, existența activităților în operare, planuri de expansiune sau noi construcții.

3. Vor influența proiectul parametrii de mediu, expuși mai jos, în timpul fazelor de construcție sau de activitate? **Bifați (✓)**, în care fază va avea loc impactul și dacă sunt necesare măsuri de minimalizare.

Componentul de mediu	Etapa de construcție	Etapa de funcționare	Măsuri de atenuare
Mediul terestru			
Eroziunea solului și degradarea: Va include proiectul aratul/cultivarea pe pante?			
Pierderi în habitate și diversitatea biologică: Va include proiectul utilizarea sau modificarea habitatelor naturale (pășunatul sau aratul pe terenurile de stepă, tăierea sau relocarea copacilor, vegetației naturale)?			
Degradarea terenului: Se vor aplica pesticide?			
Degradarea terenului, habitatelor și ecosistemelor: În cazul producerii animaliere, va contribui proiectul la degradarea terenurilor, habitatelor și ecosistemelor?			
Degradarea terenului și solurilor: Va include proiectul excavările pe teren?			
Generarea deșeurilor solide, inclusiv a deșeurilor toxice?			
Pierderi de habitate și biodiversitate: Va fi situat proiectul în imediata apropiere de zonele de protecție sau de alte zone sensibile a habitatelor importante de faună și floră naturale?			
Eroziunea și degradarea terenului: producerea culturilor agricole – Va presupune proiectul practic agricole adecvate?			
Pierderea biodiversității: extinderea suprafețelor de producere agricolă			
Poluarea solului și apelor subterane			
Degradarea terenurilor, poluarea apelor si estetica: Construcții			
Alte impacturi			

Componentul de mediu	Etapa de construcție	Etapa de funcționare	Măsuri de atenuare
Calitatea aerului			
Proiectul va produce emisii de poluare?			
Proiectul va genera poluarea aerului specifică (dioxine, furani, etc.)?			
Mediul acvatic			
Cantitatea apei: Proiectul include folosirea apei?			
Calitatea apei / Poluarea: Proiectul va contribui la poluarea apelor de suprafață?			
Poluarea apelor subterane și de suprafață: Va aplica proiectul pesticide și îngrășăminte anorganice, care contribuie la poluarea apelor de suprafață?			
Pierderea biodiversității: Va include proiectul introducerea unor specii străine (de exemplu, în cazul proiectelor de acvacultură)?			
Pierderea biodiversității: Proiectul va fi situat în imediata apropiere de zonele de protecție sau de zonele umede de refugiu atât pentru avifauna locală cât și pentru păsările călătoare?			
Degradarea ecosistemelor naturale acvatice			
Buruienile, dăunători, boli: Va contribui proiectul la răspândirea buruienilor, dăunători și bolilor de animale și plante?			
Înnămolirea obiectelor acvatice			
Alte impacturi			
Mediul socio-economic			
Proiectul va asigura neafectarea sănătății umane, securitatea muncii și neafectarea rezidenților din teritoriul în apropierea zonei de proiect?			
Proiectul necesită consultările publice privind problemele de mediu și factori de producere?			
Impacturi sociale			

4. Pentru componentele de mediu bifate mai sus, și folosind informația din tabel de mai jos **descrieți măsurile de minimalizare, care vor fi întreprinse în decursul etapelor de construcție (C), funcționare (F) sau ambelor (B)**

Componentul de mediu	Etapa (C, F sau B)	Măsurile de atenuare

Sub-împrumutat: _____ Semnătura: _____ Data: _____

Exemple de măsuri de atenuare/reducere a impactului de mediu
(pentru mai multe detalii privind măsurile potențiale de atenuare vezi *Anexele E, F, G*)

Componentele mediului	Măsurile de atenuare
Mediul terestru	
Eroziunea solului și degradarea: Va include proiectul aratul/cultivarea pe pante stimulând astfel eroziunea solului și alunecări de teren?	1) Aratul orizontal (de-a curmezișul) pe pante 2) Cultivarea de contur 3) A se evita crearea de terase noi, deoarece este legat cu pierderi de sol fertil, ș.a.
Pierderi în habitate și diversitatea biologică: Va include proiectul utilizarea sau modificarea habitatelor naturale (pășunatul sau aratul pe terenurile de stepă, tăierea sau relocarea copacilor, vegetației naturale)?	1) Evitarea utilizării zonelor de stepă naturale sau semi-naturale pentru pășunat sau producerea culturilor 2) Evitarea, unde este posibil, tăierii copacilor și a vegetației naturale 3) Reducerea pierderilor vegetației naturale / protecția maximală a vegetației în timpul construcției
Degradarea terenului: Se va aplica pesticide?	1) Utilizarea pesticidelor mai puțin nocive (non-persistente) 2) De a nu aplica pesticide mai mult decât este necesar 3) Asigurarea manipulării adecvate pentru a evita scurgerile de suprafață contaminate
Degradarea terenului, habitatelor și ecosistemelor: În cazul producerii animaliere, va contribui proiectul la degradarea terenurilor, habitatelor și ecosistemelor?	1) A nu depăși capacitatea pășunilor (pe terenuri degradate aceasta limita este de 0,3-0,5 u.c./ha; pe terenuri nedegradate – 1,5 u.c./ha), a evita pășunatul excesiv 2) Unde este posibil, se va utiliza grajduri 3) Dezvoltarea cositului pe pășuni 4) Unde este posibil, se va folosi îngrădirea zonelor de pășunat, pentru a da posibilitatea de restabilire a altor zone 5) A nu paște în zonele naturale în primăvara devreme și toamna târziu, ș.a.
Degradarea terenului și solurilor: Va include proiectul excavările pe teren?	1) Transportarea stratului excavat de sol fertil pe terenuri agricole
Generarea deșeurilor solide, inclusiv a deșeurilor toxice?	1) Reutilizarea și reciclarea deșeurilor 2) Depozitarea deșeurilor în locuri autorizate, inclusiv pe platforme speciale de deșeuri toxice
Pierderi de habitate și biodiversitate: Va fi situat proiectul în imediata apropiere de zonele de protecție sau de alte zone sensibile a habitatelor importante de faună și floră naturale?	1) Examinarea locației alternative, unde este posibil 2) Planificarea justificată a lucrărilor și activităților sezoniere: pentru a evita lucrări de construcție în timpul perioadei de reproducție 3) Unde este posibil, îngrădirea zonelor de construcție pentru a diminua impactul negativ asupra habitatelor naturale din preajmă 5) Utilizarea fânețelor și pășunilor naturale mai degrabă pentru cosit decât pentru pășunat 4) Informarea personalului despre importanța zonelor naturale adiacente, dacă este cazul, ș.a.
Eroziunea și degradarea terenului: producerea culturilor agricole – Va presupune proiectul practici agricole adecvate?	1) Rotația adecvată a culturilor: teren necultivat (ogor) – grâu – porumb – floarea soarelui – lucernă – lucernă (2 ani la rînd) – leguminoase (mazăre, fasole verde, alt.) / porumb, grâu, alt. / sau secară – porumb – floarea soarelui – lucernă – lucernă – leguminoase – secară, ș.a. 2) Aratului și prelucrarea solului: aratul pe pantă numai pe orizontale (de-a curmezișul) 3) Pe pante care sunt supuse eroziunii de preferat cultivarea plantelor care nu necesită lucrarea solului (de exemplu, grâu, secară, ș.a.) și evitarea culturilor prășitoare (de exemplu, porumb, floarea-soarelui) 4) Livezi: înierbarea rîndurilor, cultivarea adîncă între rînduri 5) Unde este posibil, de folosit aranjamentul terenurilor după cum urmează: suprafețele cu culturile prășitoare, zonele pentru pășunat, livezi, ș.a.
Pierderea biodiversității: extinderea suprafețelor de producere agricolă	Unde este posibil, crearea (sau menținerea) coridoarelor verzi pentru a asigura mișcarea liberă a faunei terestre

Poluarea solului și apelor subterane	<ol style="list-style-type: none"> 1) Combustibil și lubrifianți: utilizarea locurilor special amenajate (cu podea de beton) pentru manipularea și păstrarea lor și pentru a evita scurgeri acestora în sol și în obiecte acvatice 2) Pesticide: vezi mai sus 3) Utilizarea platformelor speciale pentru acumularea gunoierului de grajd și pregătirea îngrășămintelor organice, ș.a.
Degradarea terenurilor, poluarea apelor și estetica: Construcții	<ol style="list-style-type: none"> 1) Selectarea justificată a locului și planificarea proiectului 2) Minimizarea dimensiunilor terenului de construcție și de lucrări de proiectare pentru a reduce teritoriul afectat 3) Unde este posibil, executarea lucrărilor de construcții în timpul sezonului uscat pentru a evita scurgeri excesive contaminate 4) Amenajarea corespunzătoare a locurilor de eliminare a deșeurilor 5) Curățarea terenului de construcție, înlocuirea plantelor/copacilor distruse, înverzirea zonei de lucru, ș.a.
Alte impacturi	Alte măsuri
Calitatea aerului	
Proiectul va produce emisii de poluare?	<ol style="list-style-type: none"> 1) Utilizarea metodelor și tehnicilor aprobate de prevenire și control a emisiilor 2) Unde este posibil, acoperirea/ecranizarea echipamentului producător de praf, precum și utilizarea ventilației locale 3) Unde este posibil, amenajarea barierelor de protecție contra vântului (dacă materia primă se depozitează/procesează în zonele deschise) 4) Unde este posibil, utilizarea combustibililor cu conținut de sulf redus, cum ar fi gazele naturale sau gaz petrolier lichefiat precum și utilizarea materiei prime „low-sulf” 5) Unde este posibil, instalarea sistemelor de filtrare, ș.a.
Proiectul va genera poluanții a aerului specifici (dioxine, furani, etc.)?	<ol style="list-style-type: none"> 1) Alegerea materialelor și proceselor cu necesitatea redusă sau fără de produse cu Compuși Organici Volatili (COV) 2) Unde este posibil, de a substitui utilizarea de solvenți și alte materiale care au un conținut ridicat de COV 3) Unde este posibil, instalarea și modificarea echipamentului pentru a reduce consumul de solvenți în procesul de producere 4) Efectuarea controlului primar și secundar a emisiilor în aer, ș.a.
Mediul acvatic	
Cantitatea apei: Proiectul include folosirea apei?	<ol style="list-style-type: none"> 1) Asigurarea cursului natural al apei/perturbarea minimală a fluxului natural 2) Instalarea contoarelor de apă pentru a controla și de a minimiza utilizarea apei 3) Evitarea sau reducerea a extracției de ape de suprafață în cazul când zonele umede sunt situate în aval
Calitatea apei / Poluarea: Proiectul va contribui la poluarea apelor de suprafață?	<ol style="list-style-type: none"> 1) A. Pentru întreprinderile mici rurale: instalarea infrastructurii locale de tratare a apelor reziduale (de exemplu, rezervoare septice ș.a.); B. În cazul întreprinderilor mari: să nu fie depășite limitele stabilite de poluanți în efluenți 2) Minimizarea colectării de apă și noroi 3) Unde este posibil, renovarea sistemului de canalizare existent / asigurarea conectării la sistemul municipal de canalizare 4) Amenajarea adecvată a locurilor de depozitare a deșeurilor
Poluarea apelor subterane și de suprafață: Va aplica proiectul pesticide și îngrășăminte anorganice contribuind la poluarea apelor de suprafață?	<ol style="list-style-type: none"> 1) Vezi mai sus 2) Unde este posibil, plantarea și îngrijirea fâșiilor de protecție/filtrelor verzi pentru evitarea poluării apelor cu scurgeri contaminate
Pierderea biodiversității: Va include proiectul introducerea unor specii străine (de exemplu, în cazul proiectelor de acvacultură)?	<ol style="list-style-type: none"> 1) Unde este posibil, evitarea introducerii de specii străine 2) În caz de utilizare a deja introduse specii exotice, asigurarea ne pătrunderii lor în ecosistemele naturale
Pierderea biodiversității: Proiectul va fi situat în imediata apropiere de zonele de protecție sau de zonele umede de refugiu atât pentru avifauna locală cât și pentru păsările călătoare?	<ol style="list-style-type: none"> 1) Să nu depășească limitele stabilite de poluanți în efluenți și emisii 2) Evitarea sau minimizarea activităților operaționale și de construcție în timpul perioadelor de reproducere și de migrație

Degradarea ecosistemelor naturale acvatice	<ol style="list-style-type: none"> 1) A se evita aplicarea de pesticide în zona de protecție cu lățimea de 300 m de-a lungul cursurilor de apă și obiectelor acvatice 2) A se evita tăierea de arbori și a vegetației naturale de-a lungul obiectelor acvatice 3) A se evita introducerea unor specii străine în obiecte de apă naturale 4) Amenajarea adecvată a locurilor de depozitare a deșeurilor
Buruienile, dăunători, boli: Va contribui proiectul la răspândirea buruienilor, dăunători și bolilor de animale și plante?	<ol style="list-style-type: none"> 1) A se evita cultivarea plantelor de mono-cultură pe terenuri agricole 2) Implementarea practicilor de management al dăunătorilor 3) Oferirea de prioritate măsurilor agrotehnice și biologice de combatere a buruienilor, dăunători și bolilor 4) În fermele de vite, respectarea normelor sanitar-veterinare stabilite pentru a preveni sau a reduce îmbolnăvirea animalelor
Înămolirea obiectelor acvatice	<ol style="list-style-type: none"> 1) Evitarea eroziunii excesive a solului: vezi mai sus 2) Reducerea/minimizarea prelucrării solului 3) Amenajarea bazinelor de sedimentare speciale, dacă este necesar 4) Control de recoltare/cositul a trestiei (pentru a evita supra-recoltarea)
Alte impacturi	Alte măsuri
Mediul socio-economic	
Proiectul va asigura neafectarea sănătății umane, securitatea muncii și ne deranjarea rezidenților din teritoriul în apropierea zonei de proiect?	<ol style="list-style-type: none"> 1) Asigurarea măsurilor de protecție colective și individuale (haine de protecție, măști, încălțăminte etc.) 2) Pentru a conforma cerințelor de siguranță la locul de muncă, a se respecta reguli simple, de exemplu: a) stropirea cu apă de două ori pe zi în timpul de construcție pentru a evita praful, b) permanent de ventilat zonele interne, c) programarea lucrărilor 3) Regulat de efectuat instruirea personalului privind sănătatea și siguranța la locul de muncă 4) Limitarea vitezei vehiculelor și accesul de transport în zonele rezidențiale, în special de camioane 5) Restricționarea traficului prin zonele rezidențiale 6) Programarea lucrărilor pentru a minimiza perturbările / reducerea lucrărilor de construcție în anumite ore 7) Restricționarea circulației materialelor periculoase în zonele rezidențiale / regularea transportării de materiale; aplicarea restricțiilor în timpul și după perioada de construcție 8) Includerea cerințelor de siguranță și de protecție a mediului în documentația de proiect, ș.a.
Proiectul necesită consultările publice privind problemele de mediu și factori de producere?	Dacă "da", consultările se va referi la, de exemplu, locația proiectului, locurile de eliminare a deșeurilor, emisiile nocive în mediul înconjurător, aranjament estetic al terenului în cadrul activităților de construcții ș.a.
Impacturi sociale	Design-ul adecvat al proiectului: localizarea, metode și tehnici de construcție, utilizarea unor tehnologii în condiții de siguranță în timpul perioadei de funcționare, planul/calendarul de lucru, precauție ș.a.

FIȘA DE VERIFICARE DE MEDIU

Partea 1.2

(se completează de sub-împrumutat pentru sub-proiectele de construcție și reconstrucție de scară mică)

Cadrul instituțional și administrativ				
Țara				
Denumirea sub-proiectului				
Scopul sub-proiectului și activitatea				
Aranjamentele instituționale (Nume și contacte)	Banca Mondială (Liderul echipei de proiect)	Management de proiect	Partenerul local și/sau beneficiarul (destinatarul)	
Aranjamentele de implementare (Nume și contacte)	Supravegherea	Supravegherea din partea partenerului sau beneficiarului	Supravegherea inspecțiilor locale	Contactator
Descrierea locului				
Denumirea locului				
Descrierea locației				Anexa 1: Harta locului []Da sau []Nu
Proprietarul terenului				
Descrierea geografică				
Cadrul legal				
Documente legale aplicabile activităților preconizate în cadrul sub-proiectului (autorizații, avize, permise, contracte etc.)				
Consultări publice				
Identificați când/unde au avut loc consultările publice				
Consolidarea capacităților instituționale				
Va avea loc orice activitate privind consolidarea capacităților instituționale?	[]Nu sau []Da. Dacă Da, Anexa 2 va include Programul consolidării capacităților instituționale			

Sub-împrumutat: _____ Semnătura: _____ Data: _____

FIȘA DE VERIFICARE DE MEDIU

Partea 2

(se completează de IFP și este confirmată de PIU în baza rezultatelor verificărilor și analizelor)

5. Categoria de mediu (A, B sau C) []

6. Evaluarea Impactului asupra mediului este necesară? (Da sau Nu) []

7. Tipul de Evaluare de mediu (EM) necesară:

7.1 Evaluarea de mediu completă (pentru Categoria A de sub-proiecte) []

7.2 Evaluarea de mediu parțială (pentru Categoria B de sub-proiecte) []

8. Tipuri de documente privind EM:

8.1 Raportul EM și Planul managementului de mediu (PMM) detaliat (p/u Categoria A) []

8.2 EM parțială, inclusiv Evaluarea terenului (ET) și PMM (pentru Categoria B) []

8.3 ET și Fișele de verificare a PMM (p/u activitățile de construcție de scară mică) []

9. Ce probleme ecologice sunt ridicate de sub-proiect?

10. Dacă se cere Evaluarea de mediu, care sunt momentele specifice pentru examinare?

11. Care este perioada de timp și costurile pentru efectuarea Evaluării de mediu?

Reprezentantul IFP: _____ Semnătura: _____ Data: _____

FIȘA DE VERIFICARE DE MEDIU

Partea 3

(a fi completată de AIP(DLC) în baza analizei măsurilor de minimalizare propuse precum și rezultatelor Evaluării de Mediu (dacă se cere))

12. A fost necesară Evaluarea de mediu? (Da sau Nu) []
 Dacă „Da”, a fost efectuată? []
13. Au fost respectate cerințele naționale și ale Băncii Mondiale pentru consultările publice și documentate corespunzător? (Da sau Nu) []
14. A fost elaborat Planul de Management al Mediului ? (Da sau Nu) []
15. Măsurile de minimalizare a riscurilor care urmează a fi întreprinse în timpul implementării proiectului sunt adecvate și potrivite? (Da sau Nu) []
16. Va corespunde proiectul standardelor existente de control privind emisii și deșeuri? (Da sau Nu) []
 Dacă „Nu”, se va căuta scutire? []
17. Este necesar un Plan de Monitorizare? (Da sau Nu) []
 Dacă „Da”, a fost pregătit? (Da sau Nu) []
 Aprobata de DLC? []

18. Care sunt acțiuni următoare cerute de autor, IFP sau DLC?

19. Au fost organizate consultări publice referitor la impact potențial asupra mediului a sub-proiectului propus? (Da sau Nu) []
 S-a făcut proces verbal? (Da sau Nu) []

Data: _____ Participanții: _____

Consultantul DLC/AIP: _____ **Semnătura:** _____ **Data:** _____

FIȘA DE VERIFICARE DE MEDIU (Finală)

Partea 4

(se completează de către consultantul DLC/AIP)

1. Documentația de proiect este completă?
În cazul în care Nu, ce lipsește?	[]
[]
2. Sunt necesare autorizațiile de utilizare a terenului și resurselor?
Dacă Da acestea au fost obținute?	[]
[]
3. Sunt necesare autorizațiile privind deșeurile solide?
Dacă Da acestea au fost obținute?	[]
[]
4. Sunt necesare autorizațiile privind apele uzate?
Dacă Da acestea au fost obținute?	[]
[]
5. Este cerută o inspecție sanitară?
A fost eliberată autorizația?	[]
[]
6. A fost obținută și aprobată evaluarea de mediu?	[]
7. Există potențial de degradare sau contaminare a solului?
Dacă Da, au fost planificate și bugetate măsurile adecvate de prevenire sau de atenuare?	[]
[]
8. Există potențial de înrăutățire a calității apei sau de contaminare?
Dacă Da, au fost planificate și bugetate măsurile adecvate de prevenire sau de atenuare?	[]
[]
9. Există potențial de afectare a calității aerului sau de contaminare?
Dacă Da, au fost planificate și bugetate măsurile adecvate de prevenire sau de atenuare?	[]
[]
10. Există amenințare pentru mediul biologic?
Dacă Da, au fost planificate și bugetate măsurile adecvate de prevenire sau de atenuare?	[]
[]
11. Există potențial pentru efecte negative asupra mediului social?
Dacă Da, au fost planificate și bugetate măsurile adecvate de prevenire sau de atenuare?	[]
[]
12. Nivelul de implicare a publicului în proiectare și planificare precum și consultările publice au fost suficiente?
Interesul publicului ridicat în procesul de consultare a fost abordat în mod adecvat?	[]
[]
13. Care este nivelul dorit, frecvența și scopul monitorizării de mediu pe parcursul fazei de construcție?	_____
14. Care este nivelul dorit, frecvența și scopul monitorizării de mediu pe parcursul fazei operaționale/de activitate?	_____

Consultantul DLC/AIP: _____ **Semnătura:** _____ **Data:** _____

FIȘA DE VERIFICARE DE MEDIU

(se completează de IFP p/u categoriile A și B de sub-proiecte)

Denumirea Proiectului:

Data/perioada vizitei:

Localitatea, raion:

Inspectorii:

Activitatea curentă și descrierea terenului

- Cine este persoana de contact de pe teren? (numele, poziția, informație de contact)
- Care este suprafața ce va fi folosită pentru activitățile proiectului?
- La ce se folosește terenul în prezent?
- La ce s-a folosit terenul în trecut? (indicați perioada, dacă e posibil)

Situația ecologică

- Sunt așezări sensitive în apropiere (rezervații naturale, culturale, locuri istorice etc.)?
- Existența cursurilor de apă
- Învelișul de sol și înclinația terenului
- Suprafața este mlăștinoasă, supusă inundațiilor sau alunecărilor de teren? Sunt semne de eroziune?
- Care sunt obiecte (de ex. școli, case de locuit, obiecte industriale, terenurile arabile) din vecinătate? Indicați distanțele
- Activitățile va afecta transportul sau alte utilități publice?

Autorizații, licențe, permise

- Sunt necesare autorizații, licențe sau permisiuni pentru a desfășura activitatea propusă? Sunt disponibile pentru inspecție?
- Care autorități ecologice sau altele (de ex. ocrotirea sănătății, forestiere) dețin jurisdicție asupra terenului?

Calitatea apei

- Activitatea propusă va folosi apă pentru orice scopuri? (expuneți detalii și estimați cantitatea). Care este sursa de apă?
- Va produce activitatea efluenți (ape reziduale)? (estimați cantitatea și identificați punctul de scurgere)
- Există un sistem de canalizare pe teren pentru apele pluviale și/sau apele reziduale? Este disponibil planul canalizării existente sau a sistemelor septice?
- Ce se face cu apa reziduală (curge la suprafață, este acumulată în fântâni sau rezervoare septice)?

Terenul

- Care este suprafața terenului în folosință (zona de producere, teren arabil, pășune, etc.)?
- Va afecta proiectul în decursul construcției și activității sale învelișul de sol?
- Va afecta proiectul în mod considerabil peisajul (de ex. modificând relieful, uscând zonele umede, schimbând cursul apelor etc.)?

Mediul biologic

- Descrieți în linii generale vegetația ce acoperă terenul.
- Există informație despre flora și faună sălbatică rară sau pe cale de dispariție pe teren sau alături? Dacă da, va avea proiectul impact asupra lor sau va mări riscul de dispariție a speciilor?
- Obțineți lista vertebratelor și plantelor întâlnite/răspândite pe teren (dacă sunt).
- Menționați impactul negativ potențial asupra mediului biologic dacă se va desfășura proiectul.

Procedurile inspectării vizuale

- Încercați să obțineți harta terenului sau desenați o schiță pentru a nota detaliile.
- Faceți fotografii, dacă este permis.
- Mergeți în adâncul terenului cât e posibil, inclusiv și la hotarele lui, pentru a observa activitățile din vecinătate.
- Observați orice emisie de miros, fum sau praf, ape stătute, etc.

Inspectorul/rii de mediu: _____ Semnătura: _____ Data: _____

TERMENII DE REFERINȚĂ PRIVIND EVALUAREA DE MEDIU

(p/u categoriile A și B de sub-proiecte, cu excepția construcțiilor și reconstrucțiilor de scară mică)

Un raport privind Evaluarea de Mediu pentru proiectele selectate în categoriile A și B se focusează asupra problemelor majore de protecție a mediului cauzate de sub-proiect. Scopul lui primar este de a identifica măsurile, care fiind încorporate în elaborarea și implementarea proiectului vor asigura minimalizarea efectelor negative asupra mediului înconjurător. Scopul și nivelul detaliilor cerute pentru analiză depind de amploarea și seriozitatea impactului potențial.

Raportul privind Evaluarea de Mediu va include următoarele elemente:

- a. **Sumar Executiv.** Se descriu concluziile semnificative și acțiunile recomandate.
- b. **Politici, cadrul administrativ și legal.** Se descrie cadrul legal și de reglementare a managementului de mediu în jurisdicția căruia are loc studiul.
- c. **Descrierea sub-proiectului.** Se descrie domeniul și scopul proiectului, contextul geografic, ecologic, vremelnic și socio-economic, în care se va desfășura proiectul. Descrierea va determina grupurile sociale care vor fi afectate, va include o hartă a terenului și va identifica orice facilități în afara terenului sau de susținere necesare pentru implementarea proiectului.
- d. **Date generale.** Se descriu condițiile fizice, biologice și sociale relevante, inclusiv orice schimbări semnificative anticipate înainte de implementarea proiectului. Informația va fi legată de schița proiectului, amplasarea lui, măsurile de operare sau de minimalizare a riscului.
- e. **Impactul asupra mediului.** Se descrie impactul pozitiv și negativ presupus în termeni cantitativi în măsura posibilă. Se identifică măsurile de reducere a riscului ecologic și se estimează reziduurile/deșeurile ce vor rezulta. Se descriu limitele datelor disponibile și momentele de nesiguranță legate de evaluarea impactului de mediu precum și rezultatele reducerii riscului propus.
- f. **Analiza alternativelor.** Se compară sistematic alternativele realizabile cu locul desfășurării proiectului, schița și activitatea inclusiv "cum ar fi situația fără proiect", în termenii impacturilor presupuse, costurile și corespunderea cu condițiile locale. Se compară fiecare alternativă cu impactul asupra mediului și costurile relevante planului propus.
- g. **Planul Managementului de Mediu (PMM).** Dacă sunt identificate schimbări majore a mediului ce necesită reducere a riscului de mediu, PMM va identifica măsuri și acțiuni care vor fi efectuate, va defini indicatorii cheie și alte necesități pentru efectuarea unei reduceri a riscului efective, precum și monitorizarea ulterioară a situației.
- h. **Anexe.**
Acestea vor include:
 - (i) Lista persoanelor care vor efectua EM;
 - (ii) Referințe folosite în pregătirea Raportului;
 - (iii) Procese verbale cronologice a ședințelor și consultațiilor cu ONG-uri și hotărârilor acceptate;
 - (iv) Tabele care reflectă date relevante descrise în textul de bază, și;
 - (v) O listă a rapoartelor asociate așa ca planuri de relocare sau evaluări sociale pregătite pentru proiect.

Fișa de control a Planului Managementului de Mediu

(se completează de sub-împrumutat pentru sub-proiectele de categoria B de construcție și reconstrucție de scară mică)

EVALUARE PROTECȚIEI MEDIULUI/ SOCIALĂ			
Activitățile pe teren vor include / implică oricare din următoarele:	Activitatea	Statut	Referințe suplimentare
	A. Reconstrucția clădirilor	☐ Da ☐ Nu	Vezi Secțiunea B de mai jos
	B. Construcții noi	☐ Da ☐ Nu	Vezi Secțiunea B de mai jos
	C. Sisteme individuale de tratare a apelor uzate	☐ Da ☐ Nu	Vezi Secțiunea C de mai jos
	D. Clădiri istorice și zone	☐ Da ☐ Nu	Vezi Secțiunea D de mai jos
	E. Achiziții de terenuri ¹	☐ Da ☐ Nu	Vezi Secțiunea E de mai jos
	F. Materiale periculoase și toxice ²	☐ Da ☐ Nu	Vezi Secțiunea F de mai jos
	G. Impacturi asupra pădurilor și ariilor protejate	☐ Da ☐ Nu	Vezi Secțiunea G de mai jos
	H. Manipularea / managementul deșeurilor medicale	☐ Da ☐ Nu	Vezi Secțiunea H de mai jos
	I. Securitatea de trafic și pietoni	☐ Da ☐ Nu	Vezi Secțiunea I de mai jos

ACTIVITATEA	PARAMETRU	FIȘA DE CONTROL A MĂSURILOR DE ATENUARE
A. Condiții generale	Notificarea și siguranța lucrătorilor	(a) Inspecțiile locale în construcții și de mediu și comunitățile au fost înștiințate privind activitățile planificate (b) Publicul a fost înștiințat cu privire la lucrările prin informarea corespunzătoare în mass-media și/sau în locuri publice (inclusiv în locul lucrărilor) (c) Au fost obținute toate permisele și autorizațiile necesare pentru lucrările de construcție / reconstrucție (d) Toate lucrările vor fi efectuate într-o manieră sigură și disciplinată privind reducerea impactului asupra mediului și rezidenților din vecinătate (e) Lucrătorii vor fi conformi bunelor practici internaționale (asigurate și echipate cu căști, măști, mănuși, ochelari de siguranță, centuri de siguranță, cizme ș.a.) (f) Semne speciale corespunzătoare vor informa lucrătorii să respecte regulile și regulamentele-cheie.
B. Activități generale de reconstrucție/construcție	Calitatea aerului	(a) În timpul demolărilor din interior mai sus de primul etaj se folosește toboganul la transportarea materialului demolat. (b) Resturile de demolare se păstrează în zonă controlată și se stropesc cu apă pentru a reduce praful de moloz (c) În timpul forajului pneumatic / distrugere zid se folosesc mijloace contra praf (apă, ecrane etc.) (d) Mediul înconjurător, terenul adiacent (drumuri, poteci) este liber de moloz, pentru a minimiza răspândirea prafului (e) Pe terenul de construcție nu va fi nici o ardere deschisă a deșeurilor (f) Pe terenul de construcție nu va fi trafic excesiv de vehicule
	Zgomot, gălăgie	(g) Zgomotul de construcție va fi limitat în timpul stipulat permis/autorizat (h) În timpul lucrărilor motoare, generatoare, compresoare și alte echipamente mecanice trebuie să fie închise și amplasate cât mai departe posibil de zonele rezidențiale

¹ Proiectul va susține construirea de clădiri noi doar în cazul când nu este necesară achiziție de terenuri și nu există probleme de relocare; pentru astfel de cazuri, investitorul ar trebui să aibă titlul de proprietate, precum și trebuie să dovedească că terenul la momentul depunerii cererii de finanțare nu este ocupat sau folosit în mod ilegal.

² Materiale toxice/periculoase include, și nu se limitează la azbest, vopsele toxice, solvenți de vopsea de plumb, etc.

ACTIVITATEA	PARAMETRU	FIȘA DE CONTROL A MĂSURILOR DE ATENUARE
	Calitatea apei	(a) Pe teren vor fi luate măsuri adecvate de combatere a eroziunii și prevenire a înnămolirii obiectelor acvatice, cum ar fi, de exemplu, instalarea obstacolelor din baloturi de paie și/sau obstacole de nisip
	Managementul deșeurilor	(a) Vor fi identificate căile și locurile de colectare și depozitare pentru toate tipurile de deșeuri așteptate de la demolare și activitățile de construcție. (b) Deșeurile minerale de construcție și materialul de demolare vor fi separate de deșeuri comune, organice, lichide și chimice prin sortare și depozitate în containere adecvate. (c) Deșeurile de construcție vor fi colectate și eliminate în mod corespunzător de către organizații autorizate (d) Înregistrările de eliminare a deșeurilor vor fi menținute ca dovadă de bună gestionare a deșeurilor. (e) Ori de câte ori este posibil beneficiarul va reutiliza și va recicla materialele adecvate și viabile (cu excepția de azbest)
C. Sisteme individuale de tratare a apelor uzate	Calitatea apei	(a) Metodele de gestionare a deșeurilor sanitare și a apelor uzate trebuie să fie aprobate de către autoritățile locale (b) Înainte de a fi evacuate în apele de recepție, efluenți de la sistemele individuale trebuie să fie tratate în scopul de a corespunde criteriilor minime de calitate stabilite de instrucțiunile naționale privind calitatea efluenților și de tratare a apelor uzate (c) Va fi efectuată monitorizarea sistemelor noi de ape uzate/canalizare
D. Clădiri istorice și zone	Patrimoniul cultural	(a) În cazul în care clădirea are o valoare istorică, desemnată istoric, foarte aproape de un astfel de statut, sau situată într-un cartier istoric desemnat – beneficiarul trebuie să informeze autoritățile locale și să obțină aprobarea/autorizația pentru toate activitățile de construcții, în conformitate cu legislația locală și națională (b) Beneficiarul va asigura că artefact sau alte posibile descoperiri în săpături sau în construcții vor fi notate, documentate, comunicate autorităților locale, lucrările pe șantier fiind stopate sau redirecționate.
E. Achiziții de terenuri	Planul/cadrul de achiziții a terenului	(a) În cazul în care exproprierea de teren nu a fost așteptată și este necesară, sau în cazul în care pierderi de acces la venituri a utilizatorilor legali sau ilegali de terenuri nu au fost așteptate, dar pot să apară, este consultat reprezentantul băncii. (b) Planul/cadrul de achiziții a terenului aprobat (dacă se cere de proiect) va fi implementat.
F. Materiale toxice	Managementul azbestului	(a) În cazul în care azbest se află pe terenul proiectului, marcați în mod clar ca este material periculos (b) Atunci când este posibil, azbestul trebuie ambalat în mod corespunzător și sigilat, pentru a evita pierderi (c) Înainte de mutare (în cazul în care este necesar) materialul de azbest va fi tratat cu un agent de umezire, pentru a reduce praful de azbest (d) Materialul de azbest va fi manipulat și eliminat de către personal calificat și cu experiența (e) În cazul în care materialul de azbest este stocat temporar, deșeurile ar trebui să fie în siguranță, închise în interiorul containerului și marcate în mod corespunzător (f) Azbestul demolat/scos nu va fi reutilizat
	Managementul deșeurilor periculoase/toxice	(a) Stocarea temporară a tuturor substanțelor periculoase sau toxice va fi în siguranță în containere etichetate cu detalii de compoziție, proprietățile și informația privind manipularea (b) Containerul cu substanțe periculoase ar trebui să fie ermetic închis pentru a evita scurgerile (c) Deșeurile sunt transportate de operatorii autorizați și la întreprinderi specializate (d) Vopsele cu ingrediente toxice sau solvenți sau vopsele pe baza de plumb nu vor fi utilizate.
G. Impacturi asupra pădurilor și ariilor protejate	Protecția	(a) Toate habitatele naturale și ariile protejate din vecinătate nu vor fi afectate sau exploatare; pentru tot personalul vor fi strict interzise vânătoarea, exploatarea forestieră sau alte activități dăunătoare. (b) Arborii de dimensiuni mari din apropiere trebuie marcați și îngrădiți pentru a proteja rădăcinile și a evita orice deteriorare a arborilor. (c) Zonele umede adiacente și râulețele de apă vor fi protejate de scurgeri de eroziune și sedimente prin diferite măsuri de reducere a aluviunilor (instalarea obstacolelor din baloturi de paie, fân, garduri, baraje, valuri etc.) (d) Nu va fi nici o amenajare ne autorizată pe teritoriul adiacent: gropi de gunoi, cariere sau depozite de deșeuri, mai ales în zonele protejate.
H. Manipularea / managementul deșeurilor medicale	Infrastructura pentru managementul deșeurilor medicale	(a) În conformitate cu reglementările naționale contractantul va asigura că unitățile sanitare nou construite și/sau reconstruite includ suficientă infrastructură pentru manipularea și eliminarea deșeurilor medicale; aceasta include și nu se limitează la: ▪ facilități speciale pentru deșeuri de asistență medicală (inclusiv instrumente murdare, dispozitive, și de țesut uman sau lichide), de

ACTIVITATEA	PARAMETRU	FIȘA DE CONTROL A MĂSURILOR DE ATENUARE
		<p>la eliminarea altor deșeuri, altele; și</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ facilități adecvate de depozitare pentru deșeuri medicale; și ▪ în cazul în care activitatea include tratamentul bazat pe facilitate, sunt practicate opțiunile adecvate de eliminare a deșeurilor
I. Securitatea de trafic și pietoni	Riscuri directe și indirecte pentru trafic public și pietoni cauzate de activitățile de construcție	<p>(b) În conformitate cu reglementările naționale contractantul va asigura că șantierul de construcție este protejat în mod corespunzător, precum și traficul de construcție este reglementat. Acest lucru include, dar nu se limitează la:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Semnalizarea, semne de avertizare, bariere și indicatori de trafic: terenul va fi vizibil în mod clar și publicul este avertizat de toate pericolele potențiale ▪ Sistem de gestionare a traficului și instruirea personalului, în special pentru acces pe șantier și teritoriul adiacent cu trafic intens. Instalarea pasajelor și amenajarea trecerilor sigure pentru pietoni în cazuri în care traficul de construcție este intersectat. ▪ Ajustarea timpului de lucru la traficul local, de exemplu, evitarea activităților de transport importante, în timpul orelor de vârf etc. ▪ Gestionarea activă a traficului de către personalul instruit și vizibil pe șantier, dacă este necesar pentru trecerea în condiții de siguranță pentru public. ▪ Asigurarea accesului continuu în condiții de siguranță în încăperi, birouri, magazine și reședințe în timpul activităților de renovare, în cazul în care clădirea rămâne deschisă pentru public.

Sub-împrumutat: _____ Semnătura: _____ Data: _____

Anexa B. Conținutul Planului Managementului de Mediu

Anexa B/ Forma 1

Partea 1

Planul Managementului de Mediu

Obiecții generale. Planul Managementului de Mediu (PMM) pentru Categoria A de sub-proiecte trebuie să evidențieze măsuri de atenuare, monitorizare și administrative care urmează să fie întreprinse în timpul implementării proiectului pentru a evita sau a reduce impactul negativ asupra mediului. Pentru proiectele de risc intermediar (Categoria B de Sub-proiecte), PMM poate fi, de asemenea, o modalitate eficientă din care rezumă activitățile și măsurile necesare pentru a reduce eficient impactul negativ asupra mediului (descrierea și formatul *Planului Managementului de Mediu* sunt prezentate în **Partea 2** și **Anexa B/ Forma 2** de mai jos).

Acesta reprezintă un model de elaborare a unui PMM. Modelul divizează ciclul de proiect în trei faze: construirea, operarea/activitatea și lichidarea. Pentru fiecare fază, echipa de pregătire identifică orice impact semnificativ asupra mediului, care anticipat se bazează pe analiza efectuată în contextul unei evaluări de mediu. Pentru fiecare impact, măsurile de atenuare urmează a fi identificate și enumerate. Estimarea costului acțiunilor de atenuare va fi în funcție de estimările pentru instalare (investiții) și exploatarea (costuri operaționale). Formatul PMM propune, de asemenea, pentru identificarea responsabilităților instituționale pentru "instalarea" și „funcționarea” mijloacelor instrumente și metode de atenuare.

Pentru a ține evidența cerințelor, responsabilităților și costurile pentru monitorizarea implementării măsurilor de atenuare identificate în Evaluarea de Mediu pentru Categoriile A sau B de Sub-proiecte, un Plan de Monitorizare ar putea fi util. Formatul Planului de Monitorizare este prezentat în **Anexa B/ Forma 3** de mai jos. La fel ca și PMM, ciclul Sub-proiectului este divizat în trei faze (construcție, operare și lichidare). Formatul, de asemenea, include un rând pentru informația de bază, care este critică pentru realizarea monitorizării corecte și credibile. Elementele cheie sunt:

- Ce a fost monitorizat?
- Când a fost efectuată monitorizarea?
- Care sunt parametrii de monitorizare pentru a asigura comparații semnificative?
- Când sau cât de des monitorizarea este necesară sau mai eficientă?
- De ce parametri urmează a fi monitorizați (Ce ne spun despre impactul asupra mediului)?

În plus, la acestea întrebări, este util să se identifice costurile asociate cu monitorizarea (atât investiții și periodicitatea), precum și responsabilitățile instituționale.

Atunci când un Plan de Monitorizare este elaborat și pus în aplicare în contextul implementării Proiectului, DLC și Unitatea de Implementare a Proiectului (UIP) va solicita rapoarte la intervale corespunzătoare și va include concluziile în rapoartele sale periodice către Banca Mondială și le va pune la dispoziția personalului Băncii în timpul misiunilor de supraveghere.

Partea 2

Descrierea Planului Managementului de Mediu

1. Planul Managementului de Mediu (PMM) identifică măsurile realizabile și eficiente, care pot reduce impactul negativ potențial asupra mediului la nivel acceptabil. Planul include măsuri compensatorii în cazul în care măsurile de atenuare nu sunt fezabile, cost-eficiente, sau suficiente. În mod specific, PMM (a) identifică și rezumă toate efectele negative anticipate semnificative asupra mediului (inclusiv cele care implică mutări involuntară a populației), (b) descrie - în detalii tehnice - fiecare măsură de atenuare și reducerea a riscurilor, inclusiv tipul de impact, la care se referă și condițiile în care este necesară (de

exemplu, în continuu sau în cazuri neprevăzute), împreună cu schița de proiect, descrierea echipamentelor și procedurile de operare, precum necesar la caz; (c) estimează orice impact potențial al acestor măsuri asupra mediului; și (d) prevede legătura cu alte planuri de atenuare (de exemplu, pentru mutarea involuntară a populației sau entităților băștinașe sau bunuri și proprietăți culturale ș.a.), necesare pentru proiect.

Monitorizarea

2. Monitorizarea de mediu pe parcursul implementării Sub-proiectului oferă informații cu privire la aspectele cheie de mediu ale acestuia, în special impactul lui asupra mediului și eficiența măsurilor de atenuare. Astfel de informații permit Sub-împrumutatului și Băncii de a evalua succesul de atenuare, ca parte de supraveghere a proiectului, precum și a propune măsurile de corecție, care trebuie luate atunci când este necesar. Prin urmare, PMM identifică obiective de monitorizare și specifică tipul de monitorizare, în conformitate cu impactul evaluat în raportul EIM și măsurile de atenuare descrise în PMM. În special, secțiunea de monitorizare a PMM prevede (a) o descriere specifică și detalii tehnice, a măsurilor de monitorizare, inclusiv parametrii care urmează a fi măsurați, metodele care trebuie utilizate, alegerea locațiilor, frecvența măsurătorilor, limite de detecție (după caz), și definirea unor praguri care vor semnala necesitatea unor acțiuni corective; și (b) monitorizarea și procedurile de raportare pentru (i) asigurarea depistării preventive a condițiilor care necesită măsuri de atenuare speciale, și (ii) furnizarea informației cu privire la progresul și rezultatele atenuării.

Dezvoltarea capacităților și Instruirea

3. Pentru asigurarea implementării la timp și eficiente a compartimentului de mediu precum și măsurilor de atenuare, PMM se bazează pe evaluarea de mediu cu privire la existența, rolul, precum și capacitatea unităților de mediu din teritoriu agenții sau la nivel de minister. În caz de necesitate, PMM recomandă înființarea sau extinderea astfel de unități, precum și instruirea personalului, pentru a asigura implementarea recomandărilor EIM. În mod specific, PMM oferă o descriere specifică a aranjamentelor instituționale – cine este responsabil pentru efectuarea măsurilor de atenuare/minimalizare și monitorizare (de exemplu, pentru funcționare, supraveghere, executare, monitorizarea implementării, acțiuni de remediere, de finanțare, de raportare, precum și instruirea personalului). Pentru a întări capacitatea managementului de mediu în cadrul agențiilor responsabile pentru implementare, majoritatea PMM acoperă unul sau mai multe dintre următoarele subiecte: (a) programe de asistență tehnică, (b) achiziții de echipamente și consumabile, și (c) schimbări organizaționale.

Programul de implementare și estimare a costurilor

4. Pentru toate cele trei aspecte (de atenuare a riscurilor, de monitorizare, precum și dezvoltarea capacităților), PMM oferă (a) un program/calendar de implementare a măsurilor, care trebuie să fie îndeplinit ca parte a Sub-proiectului, arătând etapele și coordonarea cu planurile generale de implementare a proiectului; și (b) estimările de costuri financiare și periodicitatea cheltuielilor, precum și sursele de fonduri pentru implementarea PMM. Aceste cifre vor fi, de asemenea, integrate în tabelele costului total al Sub-proiectului.

Integrarea PMM în Sub-proiect

5. Decizia beneficiarului de a implementa Sub-proiectul, precum și decizia Băncii de a sprijini aceasta, presupun că PMM va fi executat în mod eficient. Prin urmare, Banca cere ca planul PMM să fie specific și detaliat în descrierea măsurilor individuale de atenuare și monitorizare a riscurilor, precum și repartizarea responsabilităților instituționale și să fie integrat în planificarea generală a Sub-proiectului, design, buget și implementare a acestuia. O astfel de integrare se realizează prin elaborarea PMM în cadrul Sub-proiectului, astfel încât el să poată fi finanțat și supravegheat împreună cu alte componente ale Sub-proiectului aprobat.

Sursă: OP 4.01, Anexa C – Planul Managementului de Mediului.

<http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/PROJECTS/EXTPOLICIES/EXTOPMANUAL>

PLANUL MANAGEMENTULUI DE MEDIU
(se completează de sub-împrumutat pentru categoria B de sub-proiect)

Perioada	Impactul asupra mediului	Măsuri de minimalizare a riscurilor	Costul		Responsabilitatea instituțională		Remarcă
			Instalare	Funcționare	Instalare	Funcționare	
Construcția	• • • •	• • • •					
Operarea	• • • •	• • • •					
Lichidarea	• • • •	• • • •					

Sub-împrumutat: _____ Semnătura: _____ Data: _____

PLANUL DE MONITORIZARE DE MEDIU*(se completează de sub-împrumutat pentru categoria A de sub-proiect, p/u categoria B - după necesitate)*

Perioada	Care parametrii se vor monitoriza?	Unde se vor monitoriza parametrii?	Cum se va monitoriza parametrii?	Cînd se vor monitoriza parametrii? (perioada)	De ce se începe monitorizarea?	Costul		Responsabilitatea instituțională	
						Instalare	Funcționare	Instalare	Funcționare
Inițială									
Construcția									
Operarea									
Lichidarea									

Sub-împrumutat: _____ Semnătura: _____ Data: _____

Annex C. Fișa de verificare de mediu pentru activitățile existente

Anexa C/ Forma 1

Fișa de verificare de mediu pentru activitățile existente

Partea 1

(se completează de sub-împrumutat)

1. **Denumirea sub-proiectului:** _____
2. **Descrierea succintă a sub-proiectului:** *(domeniul proiectului, costul proiectului, dimensiunile fizice, suprafața de întindere, așezarea, forma de proprietate, existența activităților în operare, planuri de expansiune sau noi construcții etc.)*

3. **Întrări, ieșiri, fluxuri de produse și de deșuri:** *(materie primă, resursele naturale (de ex. apă) și energie folosită în activitatea operațională/de producere, producția finală, efluenți și deșuri tehnologice, materiale secundare, gestionarea deșeurilor ș.a.)*

4. **Aspecte cheie privind Mediu, Sănătatea și Securitatea în muncă:** *(potențiale impacturi și riscuri cauzate de activitatea operațională (de ex. deșuri solide de producere, deversarea apelor contaminate, emisii în atmosferă, zgomot), măsurile de minimizare/reducere implementate în procesul operațional, acțiuni preventive ș.a.)*

5. **Conformitatea normelor de reglementare în vigoare:** *(de ex. în baza concluziilor inspecțiilor ecologice și sanitare)*

6. **Autorizațiile de mediu, licențe și permise:** *(după cum se cere de legislația națională și relevante activităților propuse de sub-proiect: bifați ✓ și specificați dacă este cazul)*
 - a. Expertiza Ecologică de Stat
 - b. Autorizația de folosință specială a apei
 - c. Autorizația privind emisiile de poluanți în atmosferă
 - d. Permis de eliminare a deșeurilor (aviz, contract alt.)
 - e. Licența privind genurile speciale de activitate (specificați)
 - f. Licența pentru exploatare și gestionarea zăcămintelor de substanțe minerale utile

- g. Permis/autorizația privind gestionarea florei și faunei sălbatice
- h. Autorizația sanitară de funcționare
- i. Autorizația sanitară veterinară de funcționare
- j. Alte documente conform legislației naționale (specificați)

7. Plățile privind mediul înconjurător: *(de ex. pentru managementul și poluarea mediului, folosirea resurselor naturale și depozitarea deșeurilor; completați tabelul de mai jos)*

Destinația plății	Total calculat pe an, lei	Ultima plată, data/lei
1.		
2.		
3.		

Sub-împrumutat: _____ **Semnătura:** _____ **Data:** _____

PROIECT

**Fișa de verificare de mediu
pentru activitățile existente**

Partea 2
(se completează de IFP)

1. Categoria sub-proiectului (A, B sau C) _____
2. Conformitatea cu cerințele de mediu (Da/Nu) _____
3. A fost efectuată evaluarea de mediu (Da/Nu) _____
4. Autorizațiile de mediu, licențe și permise valabile (bifați ✓ și specificați dacă este cazul)

- a. Expertiza Ecologică de Stat
- b. Autorizația de folosință specială a apei
- c. Autorizația privind emisiile de poluanți în atmosferă
- d. Permis de eliminare a deșeurilor (aviz, contract alt.)
- e. Licența privind genurile speciale de activitate (specificați)
- _____
- f. Licența pentru exploatare și gestionarea zăcămintelor de substanțe minerale utile
- g. Permis/autorizația privind gestionarea florei și faunei sălbatice
- h. Autorizația sanitară de funcționare
- i. Autorizația sanitară veterinară de funcționare
- j. Alte documente conform legislației naționale (specificați)
- _____

5. Inspecțiile de mediu și sanitare (concluziile generale privind conformarea cerințelor)

6. A fost efectuată plata pentru poluarea mediului (Da/Nu) _____

Reprezentantul IFP: _____ Semnătura: _____ Data: _____

**Fișa de verificare de mediu
pentru activitățile existente**

Partea 3

(se completează de către consultantul DLC/AIP)

1. A fost realizat Auditul de mediu? *(da/nu)* []
2. A fost elaborat Planul de acțiuni de mediu? *(da/nu)* []
3. Va corespunde sub-proiectul standardelor existente de control privind emisii și deșeuri? *(da/nu)* []
 Dacă “nu”, se va căuta soluții? []
4. Este necesar un Plan de monitorizare? *(da/nu)* []
 Dacă „da”, a fost elaborat? *(da/nu)* []
 Aprobat de consultantul UIP? []
5. Au fost obținute toate autorizațiile, licențele și permisele privind activitatea în cauză? *(da/nu)* []
6. Activitatea existentă se conformă normelor de mediu în vigoare? *(da/nu)* []
7. Care sunt acțiunile necesare pe viitor cerute de la implementator, IFP sau UIP? _____

8. Concluzii: _____

Consultantul DLC/AIP: _____ **Semnătura:** _____ **Data:** _____

Conținutul Protocolului de Audit de Mediu pentru activitățile existente

(se completează de sub-împrumutat)

Rezumat

1.0 Descrierea activității (2 pag.)

- 1.1 Descrierea succintă a activității
- 1.2 Aspecte cheie privind Mediu, Sănătatea și Securitatea în muncă (*potențiale impacturi și riscuri cauzate de activitatea operațională (de ex. deșeuri solide de producere, deversarea apelor contaminate, emisii în atmosferă, zgomot), măsurile de minimizare/reducere implementate în procesul operațional, acțiuni preventive ș.a.*)
- 1.3 Descrierea succintă a proceselor operaționale/tehnologice de bază
- 1.4 Locul amplasării activității și descrierea mediului înconjurător
- 1.5 Date istorice privind locul și activitatea

2.0 Managementul de Mediu, Sănătate și Securitate în muncă (1 pag.)

- 2.1 Organizarea managementului MSS (*structura, responsabili*)
- 2.2 Planificarea și procedurile de urgență (*acțiuni, scheme, responsabili, înregistrări, măsuri preventive ș.a.*)
- 2.3 Instruirea personalului și supravegherea

3.0 Performanțele de Mediu ale companiei (3 pag.)

- 3.1 Cadrul legal, politicile și procedurile locale (*lista reglementărilor de mediu relevante, acte legislative*)
- 3.2 Cerințele și standardele ale BM și/sau altele aplicabile
- 3.3 Întrări, ieșiri, fluxuri de produse și de deșeuri (*consumul de materie prime și sursele (dacă este cazul); consumul de apă și sursă (dacă este cazul); consumul de energie și sursele; produse secundare; cantitatea și calitatea efluenților; surse de emisii și calitatea lor; contribuțiile privind emisiile de gaze cu efect de seră; deșeuri solide și periculoase; zgomot și vibrații; poluarea electromagnetică ș.a.*)
- 3.4 Gestionarea deșeurilor și eliminarea lor (*specificația, cantitatea, procedurile și practicile existente, lista documentelor relevante (de ex. contracte) ș.a.*)
- 3.5 Managementul materialelor periculoase (inclusiv PCB și asbest) (*specificația materialelor, cantitatea, procedurile existente, lista documentelor relevante (de ex. contracte, avize, coordonări) ș.a.*)
- 3.6 Contaminarea solului și apelor freatice (*riscurile și sursele de contaminare existente/potențiale, specificul contaminării, măsurile de reducere/prevenire, lista documentelor relevante*)
- 3.7 Monitorizarea de mediu (*de ex. elaborarea planului de monitorizare de mediu, audit și inspectarea de mediu internă/externă, măsurările periodice și verificarea efluenților și emisiilor, testarea apei și solului, ș.a.*)
- 3.8 Conformitatea normelor de reglementare de mediu în vigoare (*de ex. concluziile inspecțiilor ecologice*)
- 3.9 Plățile privind mediul înconjurător (*de ex. pentru managementul și poluarea*

mediului, folosirea resurselor naturale și depozitarea deșeurilor; calculul plăților; documente justificative de ultimă plată)

4.0 Performanțele privind Sănătatea și Securitatea în muncă (1 pag.)

- 4.1 Cadrul legal, politicile și procedurile locale (*lista reglementărilor de sănătate și securitate în muncă relevante (de ex. Codul muncii ș.a.)*)
- 4.2 Cerințele și standardele ale BM și/sau altele aplicabile
- 4.3 Practica curentă de monitorizare privind sănătatea și securitatea în muncă (*de ex. conform planului de monitorizare elaborat, audit și inspectarea internă/externă periodică, măsurările și verificările practicate, lista documentelor relevante, persoane responsabile ș.a.*)
- 4.4 Conformitatea normelor de reglementare în vigoare (*de ex. concluziile inspecțiilor privind sănătatea și securitatea în muncă*)

5.0 Concluziile și recomandările (1 pag.)

- 5.1 Conformitatea cu reglementările legale (*de ex. concluziile generale ale inspecțiilor de mediu, sănătate și securitate în muncă*)
- 5.2 Concluziile și recomandările privind managementul de mediu
- 5.3 Concluziile și recomandările privind sănătatea și securitatea în muncă
- 5.4 Comunicarea cu părțile interesate și raportarea externă (*de ex. relații cu publicul, informarea, sistem de raportare ș.a.*)
- 5.5 Protocol de monitorizare a performanțelor privind mediu, sănătatea și securitatea în muncă (*concluziile, dacă există*)
- 5.6 Planul de acțiuni pentru mediu (*dacă există*)
- 5.7 Acțiunile/studiile suplimentare necesare

Anexe: (i) Imagini foto/video; (ii) Copiile autorizațiilor, avizelor, coordonărilor și altor documente relevante; Copiile proceselor-verbale ale inspecțiilor; (iii) Copiile documentelor de plată relevante ș.a..

Sub-împrumutat: _____ **Semnătura:** _____ **Data:** _____

Consultant DLC/AIP: _____ **Semnătura:** _____ **Date:** _____

Anexa I. Documentele de referință privind Politicile Operaționale (OP) și Procedurile de Bancă (BP)

OP 4.01 Environmental Assessment

<http://wbln0018.worldbank.org/Institutional/Manuals/OpManual.nsf/toc2/9367A2A9D9DAEED38525672C007D0972?OpenDocument>

BP 4.01 Environmental Assessment

<http://wbln0018.worldbank.org/Institutional/Manuals/OpManual.nsf/toc2/C4241D657823FD818525672C007D096E?OpenDocument>

OP 4.04 Natural Habitats

<http://wbln0018.worldbank.org/Institutional/Manuals/OpManual.nsf/toc2/71432937FA0B753F8525672C007D07AA?OpenDocument>

BP. 4.04 Natural Habitats

<http://wbln0018.worldbank.org/Institutional/Manuals/OpManual.nsf/toc2/62B0042EF3FBA64D8525672C007D0773?OpenDocument>

OP 4.09 Pest Management

<http://wbln0018.worldbank.org/Institutional/Manuals/OpManual.nsf/toc2/665DA6CA847982168525672C007D07A3?OpenDocument>

OP 4.11 Cultural Property

<http://wbln0018.worldbank.org/Institutional/Manuals/OpManual.nsf/toc2/55FA484A98BC2E68852567CC005BCBDB?OpenDocument>

OP 4.12 Involuntary Resettlement

<http://wbln0018.worldbank.org/Institutional/Manuals/OpManual.nsf/toc2/CA2D01A4D1BDF58085256B19008197F6?OpenDocument>

BP 4.12 Involuntary Resettlement

<http://wbln0018.worldbank.org/Institutional/Manuals/OpManual.nsf/toc2/19036F316CAFA52685256B190080B90A?OpenDocument>

OD 4.20 Indigenous Peoples

<http://wbln0018.worldbank.org/Institutional/Manuals/OpManual.nsf/toc2/0F7D6F3F04DD70398525672C007D08ED?OpenDocument>

OP 4.36 Forests

<http://wbln0018.worldbank.org/Institutional/Manuals/OpManual.nsf/toc2/C972D5438F4D1FB78525672C007D077A?OpenDocument>

BP 4.36 Forests

<http://wbln0018.worldbank.org/Institutional/Manuals/OpManual.nsf/toc2/0AE075DC916559D985256C79000BDEF0?OpenDocument>

OP 4.37 Safety of Dams

<http://wbln0018.worldbank.org/Institutional/Manuals/OpManual.nsf/toc2/C12766B6C9D109548525672C007D07B9?OpenDocument>

BP 4.37 Safety of Dams

<http://wbln0018.worldbank.org/Institutional/Manuals/OpManual.nsf/toc2/D3448207C94C92628525672C007D0733?OpenDocument>

OP 4.76 Tobacco

<http://wbln0018.worldbank.org/Institutional/Manuals/OpManual.nsf/toc2/DBE1A283D3BF9D078525672C007D075E?OpenDocument>

OP 7.50 Projects on International Waterways

<http://wbln0018.worldbank.org/Institutional/Manuals/OpManual.nsf/toc2/5F511C57E7F3A3DD8525672C007D07A2?OpenDocument>

BP 7.50 Projects on International Waterways

<http://wbln0018.worldbank.org/Institutional/Manuals/OpManual.nsf/toc2/47D35C1186367F338525672C007D07AE?OpenDocument>

OP 7.60 Projects in Disputed Areas

<http://wbln0018.worldbank.org/Institutional/Manuals/OpManual.nsf/toc2/72CC6840FC533D508525672C007D076B?OpenDocument>

BP 7.60 Projects in Disputed Areas

<http://wbln0018.worldbank.org/Institutional/Manuals/OpManual.nsf/toc2/5DB8B30312AD33108525672C007D0788?OpenDocument>